

**รูปแบบการพัฒนาครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานแนวคิดจิตศึกษา
จากต้นแบบโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์**
**A Teacher Development Model for Basic Education Institutes Based on
the Concept of Emotional Education of LamplaimatPattana
School Model, Lamplaimat District, Buriram Province**

ศศิ โปธิ์สุวรรณ¹
Sasi Posuwan

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักธรรมและรูปแบบเกี่ยวกับการพัฒนาครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานแนวคิดจิตศึกษาจากต้นแบบโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ 2) พัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บนฐานแนวคิดจิตศึกษา ที่มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้ในสังคมไทย และ 3) นำเสนอรูปแบบการพัฒนาครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานแนวคิดจิตศึกษา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน และการสนทนากลุ่ม จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 รูป/คน การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการสอบถามจากครูและผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 308 คน ใน 50 โรงเรียน

ผลการวิจัย พบว่า

1. แนวคิด ทฤษฎี หลักธรรมและรูปแบบเกี่ยวกับการพัฒนาครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานแนวคิดจิตศึกษาจากต้นแบบโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ปรัชญาการพัฒนาครู วัตถุประสงค์ หลักการเรียนรู้และพัฒนา ขั้นตอนการพัฒนาและการประเมินผลการพัฒนา โดยในแต่ละด้านสามารถสังเคราะห์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาครูตามลำดับ ได้แก่ ไตรสิกขา บุคคล 4 พุทธลีลาในการสอน 4 กัลยาณมิตรธรรม 7 สารณียธรรม 6 ฆราวาสธรรม 4 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 อิทธิบาท 4 และสัปปุริสธรรม 7 ที่มีความเหมาะสมมากสำหรับนำไปใช้เพื่อการพัฒนาครูบนฐานแนวคิดจิตศึกษา

2. รูปแบบการพัฒนาครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานแนวคิดจิตศึกษาประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ปรัชญาการพัฒนาครู วัตถุประสงค์ หลักการเรียนรู้และพัฒนา ขั้นตอนการพัฒนา และการประเมินผลการพัฒนา ที่มุ่งเน้นทักษะการคิด และกระบวนการแสวงหาความรู้ด้วยปัญญาทั้งสองส่วน คือ ปัญญาภายนอกและปัญญาภายใน โดยใช้กระบวนการ “จิตศึกษา” ช่วยขัดเกลาความฉลาดด้านในของครูและเด็ก ช่วยยกระดับจิตวิญญาณครูให้มีหัวใจของความเป็นครูอย่างแท้จริง ใช้จิตวิทยาเชิงบวกและสร้างชุมชนและวิถีชุมชนเป้าหมายสูงสุด คือ การเข้าถึงความจริง ความดี ความงาม เพื่อนำไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สร้างวิถีชีวิตในสถานศึกษาโดยคำนึงถึงธรรมชาติ จัดการเรียนรู้จากฐานใจ สมอง และฐานกาย กำกับความเพียรด้วยสติ และสัมมาสมาธิ มีเป้าหมายการพัฒนาครูเพื่อ 1) วิสัยทัศน์องค์กรและส่วนบุคคล 2) กรอบความคิดบวก 3) การทำงานเป็นทีม 4) ทักษะการสอน 5) การร่วมกันสร้างวัฒนธรรมองค์กร และ 6) การก้าวสู่เป็นครูมืออาชีพ ได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่ม เก็บข้อมูลเชิงประจักษ์กับกลุ่มครูและ

¹ นิสิตปริญญาเอก ภาควิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้บริหารโรงเรียนที่ผ่านการพัฒนาจากโรงเรียนต้นแบบ จำนวน 308 คน ใน 50 โรงเรียน ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านหลักการเรียนรู้และพัฒนาเท่ากับ 4.34 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์เท่ากับ 4.0

3. นำเสนอรูปแบบการพัฒนาคูรูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานแนวคิดจิตศึกษา แบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ปรัชญาการพัฒนาคูรู วัตถุประสงค์ หลักการเรียนรู้และพัฒนา ส่วนที่ 2 ขั้นตอนการพัฒนา และหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาครู ส่วนที่ 3 การประเมินผลการพัฒนา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study concept, theory, Dhamma principle and model in teacher development in basic education institutes based on the concept of emotional education of Lamplaimat Pattana School model in Lamplaimat district of Buriram province, 2) to develop the teacher development model for basic education institutes based on the concept of emotional education, and 3) to propose the teacher development model for basic education institutes based on the concept of emotional education. Mixed-method research design was used in the study. The documentary research was firstly conducted and followed by in-depth-interview with 9 experts and a focus group discussion with 8 experts. For quantitative research, the data were collected from 308 teachers and administrators of 50 schools through questionnaires.

The results of the study found that:

1. The concept, theory, Dhamma principle and model in teacher development in basic education institutes based on the concept of emotional education of Lamplaimat Pattana School model in Lamplaimat district of Buriram province consisted of 5 factors: philosophy in teacher development, objectives in teacher development, principles of learning and developing, development process, and development evaluation. Each factor could be synthesized with Buddhadhamma principles for the purpose of teacher development based on the Contemplative Education as follows: the Threefold Training, Four Kinds of Persons, Teaching techniques of the Buddha, Qualities of Good Friends, Virtues for Fraternal Living, Virtues for lay people, Holy Abiding, Principles of service, Basis for Success, and Virtues of the Righteous.

2. A teacher development model for basic education institutes based on the concept of emotional education consisted of 5 components: philosophy in teacher development, learning and developing principles, development process, and development evaluation. These 5 components were focused on thinking skills and knowledge searching process by both internal and external wisdom through emotional education process for helping the internal wisdom of the teachers and students, elevating the use of positive psychology and building communities and ways of communities. The highest target was the truth achievement, goodness and aesthetics for a completed human, creating ways of life in educational

institutions based on nature and managing a learning process from mind base, intellectual base to control the assiduity with consuonsness and the right concentration. The purposes of teacher development consisted of 1) vision of organization and individual, 2) positive thinking, 3) teamwork, 4) teaching skills, 5) organizational culture cooperation and 6) professional teachers. The data were collected from documentary research, in-depth-interview, focus group discussion and questionnaires collected from teachers and administrators in 50 schools. The results of checking the suitability of model from the study were found that there had means at a high level. When analyzing individual aspects, the highest aspect was of learning priniples and development (mean=4.34) ane the lowest mean was of objectives (mean=4.0).

3. A teacher development model for basic education institutes based on the concept of emotional education were classified into 3 parts: 1) philosophy in teacher development, objectives, and learning and developing principles; 2) development process and Buddhadhamma principles for teacher development, and 3) development evaluation.

1. ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การศึกษานับเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีคุณภาพเพื่อการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาคือ “การรอกงามหรือการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน” ได้เติบโตขึ้นตามจุดประสงค์ของประเทศ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ และทักษะทั้งปวง ซึ่งปัจจัยหลักประการหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาคือ การพัฒนาคุณภาพครู อันเป็นตัวจักรสำคัญ ในการขับเคลื่อนให้การปฏิรูปการศึกษาข้างต้นประสบความสำเร็จ

หากแต่ในช่วงระยะเวลามากกว่า 10 ปีที่ผ่านมาของการปฏิรูปการศึกษา ผลการวิเคราะห์และประเมินจากหน่วยงานหลายฝ่าย พบว่า คุณภาพการศึกษาของไทยยังคงต้ออย่างต่อเนืองสาเหตุสำคัญคือ ครูส่วนใหญ่ยังจัดการเรียนการสอนเป็นแบบแยกส่วน ระหว่างชีวิตกับวิชาการ มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่ยึดติดกับเนื้อหาสาระและการท่องจำจากตำราเป็นหลัก และกระบวนการพัฒนาครู ไม่ตอบสนองความต้องการ และไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในห้องเรียน ทำให้รูปแบบการพัฒนาครูไม่อาจส่งเสริมครู ส่งผลให้ภาพรวมการปฏิรูปการศึกษาของประเทศที่ต้องการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขนั้น ไม่บรรลุผลตามที่กำหนด กล่าวคือ ล้มเหลวทั้งด้านการสอนวิชาการของครูและสติปัญญาของผู้เรียน ปัญหาสำคัญล้วนเกี่ยวข้องกับ “ครู”

นักวิชาการศึกษาจึงมองหาปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาใหม่ๆ โดยให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้แบบสมดุลคือ การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดปัญญาทั้งสองส่วน ได้แก่ ปัญญาภายนอกและปัญญาภายใน หรือเป็นการจัดการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกันทั้งมิติภายนอกและมิติภายในตามแนวพุทธธรรม คือ การจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขเป็นทั้งคนดี และคนเก่ง

แนวคิดที่กำลังได้รับความสนใจอย่างมากในขณะนี้คือ จิตศึกษาหรือจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) จิตศึกษาเห็นว่า เราจะมองเห็นโลกภายนอกเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับว่า เรามองเห็นโลกภายในตัวเราเป็นอย่างไร โดยจิตศึกษาทำให้บุคคลเข้าใจด้านในของตนเอง

โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนาหรือโรงเรียนนอกระยะ เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน ตั้งอยู่ที่ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นอีกสถานศึกษาหนึ่งที่มีแนวคิดในการนำหลักการพัฒนาจิตและปัญญาตามแนวพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ของครูและนักเรียนเพื่อให้เกิดปัญญา

ทั้งสองส่วน จนมีความกลมกลืนในทางปฏิบัติมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 มีวิถีปฏิบัติไม่เหมือนโรงเรียนทั่วไป จัดการเรียนรู้ตามความสนใจของผู้เรียน และวิธีการเรียนรู้ดังกล่าวได้พิสูจน์แล้วว่าดีกว่าการศึกษากระแสหลักที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันของสังคมไทย ส่งผลให้สถานศึกษาต่างๆ นำคณะผู้บริหารและครูทั้งในและต่างประเทศเข้ามาศึกษาดูงานแทบ ทุกวัน และสมัครเป็นโรงเรียนเครือข่ายเพื่อเข้ารับการพัฒนาเป็นจำนวนมากเฉลี่ยปีละไม่น้อยกว่า 5,000 คน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานแนวคิดจิตศึกษา จากต้นแบบโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ถ้าพิจารณาในด้านประโยชน์ของการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมีเหตุผลที่สนใจในการทำวิจัยอยู่ 2 ประการ คือ

1. จากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ยังไม่มีผู้ใดทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานแนวคิดจิตศึกษาจากต้นแบบโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์มาก่อน ถ้าทำการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ จะเป็นประโยชน์กับผู้ที่ จะทำการศึกษาวิจัยในรุ่นต่อมาเป็นอย่างมาก

2. ผลการศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาครูบนฐานแนวคิดจิตศึกษาจากต้นแบบโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา องค์กรของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานพัฒนาครูสามารถนำผลการศึกษาและหลักพุทธธรรมของรูปแบบการพัฒนาครูดังกล่าว ไปประยุกต์ใช้เพื่อก่อประโยชน์ในการพัฒนาปัญญาและจิตวิญญาณให้กับครูและนักเรียนได้เป็นอย่างมาก

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักธรรมและรูปแบบเกี่ยวกับการพัฒนาครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานแนวคิดจิตศึกษาจากต้นแบบโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานแนวคิดจิตศึกษาที่มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้ในสังคมไทย
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานแนวคิดจิตศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research Design) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร ตำรา (Documentary research) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 รูป/คน พร้อมทั้งการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 รูป/คน ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการสอบถามจากครูและผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานจิตศึกษาได้ผลดีเป็นที่ยอมรับ จำนวน 308 คน ใน 50 โรงเรียน

4. ผลการวิจัยรูปแบบการพัฒนาครูบนฐานแนวคิดจิตศึกษา

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) พร้อมทั้งการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ทำให้ทราบแนวคิด ทฤษฎีหลักธรรมและรูปแบบการพัฒนาครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานแนวคิดจิตศึกษาจากต้นแบบโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนาว่า รูปแบบการพัฒนาครูที่มีความเหมาะสมมากสำหรับนำไปพัฒนาครูตามแนวคิดจิตศึกษาในโรงเรียนต่างๆ ประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 ด้าน แบ่งได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1

1. ปรัชญาการพัฒนาครู

1) การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ที่เป็นผู้อำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐานและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2) ให้ครูตระหนักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

ปรัชญาการพัฒนาครูบนฐานแนวคิดจิตศึกษา เป็นความรู้และทักษะชุดหนึ่งที่ ประกอบด้วย ศาสตร์หรือเนื้อหา องค์ประกอบ กระบวนทัศน์ และกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนและยกระดับความเป็นครูเกี่ยวกับ วิธีการสร้างหรือปรับความเชื่อที่เป็นความรู้ความเข้าใจและทักษะดั้งเดิม ให้ครูเปิดการรับรู้และเรียนรู้ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาของโลกและสังคมภายนอก (ปัญญาภายนอก) ด้วยเครื่องมือการเรียนรู้ที่เกิดภายในตัวเองของแต่ละบุคคล (ปัญญาภายใน) อันจะทำให้ไม่ถูกล่อลวงด้วยความเชื่อดั้งเดิม ส่งผลให้ก่อนความเชื่อภายใน ซึ่งเป็นฐานอ้างอิงสำหรับความคิดหรือการกระทำของครูสมบูรณ์และสมดุลขึ้น สามารถนำสู่การสร้างการเรียนรู้หรือแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนทุกคนได้

แนวคิดทฤษฎีด้านดังกล่าว สามารถสังเคราะห์หลักพุทธธรรมไตรสิกขาและบุคคล 4 กล่าวคือ ไตรสิกขา ได้แก่ อธิศีลสิกขาคือ ศีลอันยิ่ง อธิจิตตสิกขาคือ จิตอันยิ่ง และอธิปัญญาสิกขาคือ ปัญญาอันยิ่ง บุคคล 4 ได้แก่ ดอกบัวพินน้ำ (อุคคภูติปัญญา) สามารถรับรู้ได้รวดเร็วกว่าบุคคลอื่นๆ ดอกบัวปริ่มน้ำ (วิปจิตปัญญา) เมื่อได้รับการแนะนำเพิ่มเติมจะเข้าใจได้ ดอกบัวใต้น้ำ (เนยยะ) เมื่อได้รับการอบรมบ่อยๆ จะเข้าใจได้ และดอกบัวจมน้ำ (ปทปรมะ) พวกที่ไม่ยอมรับคำแนะนำหรือพัฒนา

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการจัดการเรียนการสอนแบบจิตศึกษา
- 2.2 เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
- 2.3 เพื่อพัฒนาจิตวิญญาณในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีความสุข และสร้างชุมชนการเรียนรู้

วิชาชีพ

แนวคิดทฤษฎีด้านดังกล่าว สามารถสังเคราะห์หลักพุทธธรรม พุทธลีลาในการสอน 4 ได้แก่ สันตัสสนา ชี้แจงให้เห็นชัดสมมติภาพนา ขวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ สมุตเตชชา เราใจให้อาจหาญกล้าและสัมปหังสนา ปลอดภัยโลมใจให้สดชื่นร่าเริง กัลยาณมิตรธรรม 7 ได้แก่ ปิโย น่ารัก ครุ น่าเคารพ ภาวนียะ น่าเจริญใจ อดทนอดกลั้น อดทนต่อถ้อยคำ คมกิริยจกถกถตา แกล้งเรื่องล้าลึกได้ โนจภูฏาเนนโยชเย ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล

3. หลักการเรียนรู้และพัฒนา

หลักการเรียนรู้และพัฒนาใช้กระบวนการหลักที่เป็นหัวใจในการพัฒนา 4 อย่างคือ

- 3.1 การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การเชื่อมโยงข้อมูล ความกระตือรือร้น
- 3.2 การเชื่อมโยงข้อมูล
- 3.3 การมุ่งมั่นเพื่อการเปลี่ยนแปลงตนจากปัญญาภายในสู่ปัญญาภายนอก
- 3.4 การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้การสร้างความรู้ใหม่ ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนทั้ง

ระบบ โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมของผู้บริหารและครูเพื่อผู้เรียน เพื่อสร้างสรรค์การแสดงความคิดหรือฝึกจิตให้คิดบวกให้มากขึ้น รวมทั้ง เพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครู

เนื้อหาสาระ ประกอบด้วย วิธีและ แนวคิด / กระบวนการ PBL / ออกแบบและจัดทำแผน / สร้างปัจจัยสร้างชุมชน PLC

แนวคิดทฤษฎีด้านดังกล่าว สามารถสังเคราะห์หลักพุทธธรรม พรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 กล่าวคือ เป็นหลักประจำใจที่ประเสริฐ ช่วยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านจิตใจได้เป็นอย่างดี และเป็นหลักธรรมในการสร้างไมตรีในสังคม

ส่วนที่ 2

4. ขั้นตอนการพัฒนา มี 3 ขั้นตอน

4.1 ขั้นตอนเกี่ยวกับการศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบที่จัดการศึกษาแบบจิตศึกษาจำนวน ๓ ชั่วโมง ก่อนการอบรมเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ

4.2 ขั้นตอนการปฏิบัติจริงในสถานศึกษา 1 Quarter หรือ 50 วันทำการ สร้างความเป็นชุมชนและวิถีของชุมชนในโรงเรียน สร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างครู ชุมชน ผู้ปกครอง การใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการปฏิบัติ

4.3 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรม การฝึกปฏิบัติเป็นพี่เลี้ยงหรือเป็นแกนนำให้คำแนะนำ หรือออกแบบกระบวนการจัดการศึกษาตามแนวคิดจิตศึกษาแก่ครูโรงเรียนอื่นๆ การสร้างหน่วยการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ให้กับเครือข่ายโดยทำบล็อก PLC Online การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการประชุมทางไกลในการฝึกอบรม ควรใช้ระยะเวลา 3-5 วัน/ครั้ง หรือ 27 ชั่วโมง

แนวคิดทฤษฎีด้านดังกล่าว สามารถสังเคราะห์หลักพุทธธรรมพรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 กล่าวคือ เป็นหลักประจำใจที่ประเสริฐ ช่วยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านจิตใจได้เป็นอย่างดี และเป็นหลักธรรมในการสร้างไมตรีในสังคม

ส่วนที่ 3

5. การประเมินผลการพัฒนา เป็นการใช้เครื่องมือจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การมีส่วนร่วม ชิ้นงาน การประเมินสภาพจริง และเกณฑ์ การประเมิน พิจารณาจากความสามารถในการเป็นพี่เลี้ยงหรือเป็นแกนนำเครือข่าย วิธีประเมินผลการพัฒนา คือ สังเกตจากการจัดการเรียนการสอน การฝึกเป็นพี่เลี้ยงการพูดคุย แลกเปลี่ยน การสร้างหน่วยการเรียนรู้เผยแพร่กับเครือข่ายบนออนไลน์หรือทำบล็อก PLC online

แนวคิดทฤษฎีด้านดังกล่าว สามารถสังเคราะห์หลักพุทธธรรม อิทธิบาท 4 และสัพปุริสธรรม 7 กล่าวคือ เป็นหลักธรรมะในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อดำเนินไปสู่ความสำเร็จทั้งปวง และเป็นธรรมสำหรับสัตว์บุรุษหรือคนดี เป็นธรรมสำหรับสัตว์บุรุษหรือคนดี

5. แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานแนวคิดจิตศึกษาจากต้นแบบโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา

ในการสอบถามจากครูและผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานจิตศึกษาได้ผลดีเป็นที่ยอมรับจำนวน 308 คนใน 50 โรงเรียน เพื่อหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการพัฒนาครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานแนวคิดจิตศึกษาจากต้นแบบโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนาได้ผล ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในภาพรวมและจำแนกตามรายด้าน

ที่	รูปแบบการพัฒนาครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานแนวคิดจิตศึกษาโดยภาพรวม		ระดับการปฏิบัติ	
1	ด้านปรัชญาการพัฒนาครู	\bar{X}	S.D.	แปลผล
2	ด้านการประเมินผลการพัฒนา	4.23	0.63	มาก
3	ด้านหลักการเรียนรู้และพัฒนา	4.34	0.51	มาก
4	ด้านขั้นตอนการพัฒนารวม ๓ ขั้นตอน	4.31	0.57	มาก
5	ด้านวัตถุประสงค์	4.03	0.44	มาก
	ภาพรวม	4.14	0.55	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานแนวคิดจิตศึกษา โดยภาพรวมมีระดับค่าเฉลี่ยมาก ($\bar{X}=4.13$) เมื่อพิจารณารายข้อด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านหลักการเรียนรู้และพัฒนาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านด้านวัตถุประสงค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03$)

6. บทสรุป

ผลการวิจัย พบว่า การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

แนวคิด ทฤษฎี หลักธรรม และรูปแบบเกี่ยวกับการพัฒนาครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานแนวคิดจิตศึกษาจากต้นแบบโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี 5 ด้าน คือ ปรัชญาการพัฒนาครู วัตถุประสงค์ หลักการเรียนรู้และพัฒนา ขั้นตอนการพัฒนาและการประเมินผลการพัฒนา แต่ละด้านสามารถสังเคราะห์ได้กับหลักพุทธธรรมตามลำดับ ได้แก่ ไตรสิกขาบุคคล 4 พุทธลีลาในการสอน 4 กัลยาณมิตรธรรม 7 สารณียธรรม 6 ขราวาสธรรม 4 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 อธิปไตย 4 และ สัมปยุตธรรม 7

นำเสนอรูปแบบการพัฒนาครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนฐานแนวคิดจิตศึกษาที่เหมาะสมกับการนำไปใช้ในสังคมไทย ประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 ด้าน แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ปรัชญาการพัฒนาครู วัตถุประสงค์ หลักการเรียนรู้และพัฒนา ส่วนที่ 2 ขั้นตอนการพัฒนา ควบคู่กับ หลักพุทธธรรม และส่วนที่ 3 การประเมินผลการพัฒนา

ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 63.33 เป็นแกนนำเครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 87.34 เป็นครูผู้สอนคิดเป็นร้อยละ 81.82 มีความรู้ระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 46.75 มีประสบการณ์การสอนวิชาทั่วไปมากกว่า 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 53.90 มีประสบการณ์ การสอนโดยใช้จิตศึกษาคิดเป็นร้อยละ 52.27 ส่วนตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาครูจากต้นแบบโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนาจำนวน 5 ด้าน โดยภาพรวมมีระดับค่าเฉลี่ยมาก = 4.13 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านหลักการเรียนรู้และพัฒนาเท่ากับ 4.34 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์เท่ากับ 4.0

ผลการวิจัยนี้ หากสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน นำแนวคิดจิตศึกษาที่เห็นว่าเหมาะสม นำไปประยุกต์ใช้ จะเกิดประโยชน์อย่างมากกับการพัฒนาคนขององค์กรและสังคมสืบไป

7. บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร:

นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

วิจารณ์ พานิช.(2556). การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างไร. กรุงเทพมหานคร: เอส.อา.พรีน ดิง

แมสโปรดักส์ จำกัด.

_____. (2557). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21, พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม:

ส เจริญการพิมพ์ จำกัด.

วิเชียร ไชยบัง พัฒนาการครูและการสอนการพัฒนาครู. (ออนไลน์), แหล่งที่มา :

http://lamplaimatpattanaschool.blogspot.com/2015/09/blog-post_23.html

(25 พฤศจิกายน 2558)

สาโรช บัวศรี (2552). รากแก้วการศึกษา : หนังสือ สุ จิ ปุ ลิ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประเวศ วะสี. **จิตตปัญญาศึกษา**, ปาจารย์สาร ฉบับศึกษาปริทัศน์. มหาวิทยาลัยมหิดล.(ออนไลน์).

แหล่งที่มา :http://eduweb.kpru.ac.th/pdf/rs_23.pdf. (24 พฤศจิกายน 2557).

โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา, **ระบบเครื่องบริการเพิ่มข้อมูล**, (ออนไลน์), แหล่งที่มา

<https://web.facebook.com/lamplaimatschool/?fref=ts> (25 พฤศจิกายน 2558).

โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา, **ร้านบานเข้าโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา**, (ออนไลน์), แหล่งที่มา:

<https://web.facebook.com/lpmpshop> (25 พฤศจิกายน 2558).

วณิชชา ชื่นกองแก้ว, **เครือข่ายร่วมพัฒนาศักยภาพผู้นำการสร้างสุขภาวะแนวใหม่ (คศน.)**,

การศึกษาดูงานโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา,

<https://www.gotoknorg/posts/487007> (26 พฤศจิกายน 2558).

วิเชียร ไชยบัง, **ผู้อำนวยการโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา**, 2 พฤศจิกายน 2557.

พรรณทิพย์ ทองมี, **รองผู้อำนวยการโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา**, 2 พฤศจิกายน 2557.

ทรงศักดิ์ สิริรัมย์, **ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง**, 2 พฤศจิกายน 2557.

ลำปาง ฉายชูวงษ์, **ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านแปรง**, 2 พฤศจิกายน 2557.

ชนิตา พิลาไชย, **ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโคกทอง**, 13 พฤศจิกายน 2557.

อรพินธ์ สอนสลับ, **นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ, สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา**, 12 ธันวาคม 2557.

พรอัญชลี พุกชาญคำ, **นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ, สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา**, 12 ธันวาคม 2557.

พระเทพศาสนาภิบาล, **เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง พระอารามหลวง**, 15 ธันวาคม 2557.

8. คำขอบคุณ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งเป็นทั้งแรงผลักดันให้กำลังใจ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและแนะนำให้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี โอกาสนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน และขอขอบคุณผู้ที่ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการงานวิจัยจนสำเร็จสมบูรณ์ไปด้วยดีทุกประการ